

Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR

**Materiál na rokovanie HSR SR
Dňa 26. septembra 2022**

č. 1)

Stanovisko k Návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Všeobecne k návrhu:

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) predkladá Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Hlavným dôvodom vypracovania návrhu zákona je upraviť právny rámec poskytovania finančných príspevkov v rámci aktívnych opatrení na trhu práce (AOTP) a zabezpečiť zosúladenie zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) s aktuálnymi potrebami aplikačnej praxe najmä v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín a podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím. V tejto súvislosti sa návrh zákona zaoberá návrhom najvýznamnejších úprav v oblastiach, ktoré sú identifikované nasledovne:

- revízia právneho rámca poskytovania finančných príspevkov v rámci AOTP za účelom zlepšenia ich efektívnosti a účinnosti,
- úprava právneho rámca podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím za účelom zlepšenia ich efektívnosti a účinnosti,
- úprava zjednodušenia prístupu a zotrvania štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce najmä úpravou určenia zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily na úroveň krajov a zjednotením procesu obnovenia prechodného pobytu na účel zamestnania,
- úprava pôsobnosti Aliancie sektorových rád a sektorových rád a vzdelávania prípravy pre trh práce v súlade so schválenou Stratégiou celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 – 2030 a Akčným plánom k Stratégii celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2022 – 2024.

Predkladaným návrhom zákona sa v súvislosti s navrhovanými zmenami v zákone o službách zamestnanosti navrhuje novelizovať v čl. II zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v čl. III zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v čl. IV zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresoch v znení neskorších predpisov a v čl. V zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov so zámerom zabezpečiť komplexnosť právnej úpravy prepojením jej vecnej stránky na finančnú podporu.

Vzhľadom na dĺžku legislatívneho procesu a primeranú legisvakačnú lehotu sa navrhuje nadobudnutie účinnosti zákona 1. januára 2023.

Stanovisko AZZZ SR :

AZZZ SR k predmetnému návrhu zákona v rámci medzirezortného pripomienkového konania uplatnila zásadné

pripomienky, ktoré sa podarilo na rozporovom konaní vyriešiť a vysvetliť. Napriek tejto skutočnosti k veci ďalej uvádzame nasledovné:

Zamestnávanie cudzincov je pre všetkých zainteresovaných administratívne náročný proces vyplývajúci z platnej legislatívy, predovšetkým zákona č. 404/2011 Z.z. o pobyte cudzincov a zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti. Nižšie uvedené návrhy by mohli prispieť k zefektívneniu zamestnávania cudzincov v kontexte čoraz nižšej dostupnosti lokálnej pracovnej sily. Zároveň by mohli prispieť k zníženiu administratívnej a organizačnej záťaže pre štátne orgány.

1. Lehota 6 týždňov na zaškolenie

Návrh:

Zosúladiť Prechodné ustanovenie § 131k zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov s §72au Zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti alebo upraviť lehotu 6 týždňov v § 23a ods. 1 písm. u) zákona č. 5/2004 Z.z. Zákone o službách zamestnanosti na 90 dní, aby boli lehoty zosúladené s lehotami, ktoré má cudzinecká polícia na udelenie prechodného pobytu.

Odôvodnenie:

Štátni príslušníci tretích krajín môžu byť zamestnaní aj bez udeleného povolenia na pobyt, v zmysle § 23a ods. 1 písm. u) zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti za účelom zaškolenia, najviac na 6 po sebe nasledujúcich týždňov (ak ide o výkon zamestnania s nedostatkom pracovnej sily v okrese podľa §12 písm. ai). Po uplynutí 6-týždňovej lehoty, ak nedostanú povolenie na pobyt, musia pracovný pomer ukončiť.

Avšak cudzinecká polícia vyššie uvedených zamestnancov nestíha spracovať z objektívnych dôvodov, ktoré riešil balík zákonov tzv. Lex Ukrajina, a to prechodným ustanovením §131k zákona č. 404/2011, ktorý počas mimoriadnej situácie predlžuje platnosť udeleného povolenia na pobyt.

Napriek prijatému Lex Ukrajina, táto výnimka sa netýka vyššie uvedených cudzincov zamestnaných za účelom zaškolenia. V §72au Zákona o službách zamestnanosti č. 5/2004 Z.z. sa totiž v ods.3 uvedená 6-týždňová lehota predlžuje len pre št.príslušníkov tretích krajín, ktorých zamestnávateľ začal zamestnávať podľa §23a ods.1 písm. u) pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona (t. j. zamestnaných najneskôr do 31.3.2022).

V prípade, ak cudzinecká polícia nestihne udeliť pobyt do 6 týždňov, cudzinci, ktorých zamestnávateľ začal zamestnávať od 1.4.2022, napriek tomu, že majú podanú žiadosť o udelenie pobytu a zo strany UP súhlas na zamestnanie, musia ukončiť pracovný pomer.

Celý proces tak skončí bez želaného výsledku, cudzinec bohužiaľ nemôže pracovať, čím vyjde navivoč práca všetkých zainteresovaných.

2. Proces podávania žiadostí

Návrh:

Cudzinec by najskôr požiadal príslušný úrad práce (UP) o súhlas na zamestnanie a až po tom by podal žiadosť na cudzineckú políciu (CP) o udelenie pobytu za účelom zamestnania. Udelený súhlas na zamestnanie zo strany UP by tvoril prílohu žiadosti o udelenie prechodného pobytu na CP, ale dokladal by ju žiadajúci cudzinec, resp. zamestnávateľ.

Odôvodnenie:

V súčasnosti si cudzinec najprv podá žiadosť o udelenie pobytu na cudzineckú políciu (CP), ktorá následne žiada o vyjadrenie príslušný úrad práce (UP). Následne je potrebné zaslať vyjadrenie UP naspäť na CP. CP musí vyjadrenie UP prijať a spracovať.

Návrh spočíva v tom, že by si cudzinec (alebo jeho budúci zamestnávateľ) v prvom kroku požiadal UP o súhlas na zamestnanie. UP by tak vystavil rovnaký súhlas na zamestnanie, len by ho zaslal cudzincovi (alebo

zamestnávateľovi) namiesto CP. Cudzinec (resp. zamestnávateľ) by následne k žiadosti o udelenie prechodného pobytu doložil (okrem iných dokumentov) aj tento súhlas zo strany UP. Keďže CP by sa vyjadrovala len k odsúhlaseným žiadostiam, zanikla by potreba preposielania informácií z jednej inštitúcie na druhú, čím by sa ušetril čas oboch inštitúcií.

3. Dodatočné údaje

Návrh:

Zrušiť vystavovanie dodatočných údajov o zamestnaní.

Odôvodnenie:

Ide o dokument, ktorý potvrdzuje údaje o zamestnaní. Týmito údajmi však UP disponuje a v prípade kontroly si ich môže overiť vo svojej databáze. Ide o obyčajné potvrdenie bez akýchkoľvek ochranných prvkov. Ak by ho cudzinec nosil napr. v peňaženke, po pár mesiacoch sa zničí. Ak by sa zastavilo vystavovanie tohto dokumentu, odpadla by potreba preposielania informácií z jednej inštitúcie na druhú, čiže informácií z UP na CP, čím by sa ušetril čas oboch inštitúcií.

4. Notárom overené potvrdenie o ubytovaní

Návrh:

Zrušiť potrebu doložiť potvrdenie o ubytovaní alebo aspoň nahradiť notárske potvrdenie čestným vyhlásením (podobne ako v prípade odídcov z Ukrajiny)

Odôvodnenie:

Uvedený dokument potvrdzuje, že cudzinec z 3.krajiny má zabezpečené ubytovanie v deň žiadosti o udelenie prechodného pobytu. Nijako však nezaväzuje prenajímateľa, aby daného človeka ubytovával počas celého trvania pobytu. Ak zamestnávateľ vystavuje Prísľub na zamestnanie a má záujem cudzinca zamestnať, nevieme si predstaviť, ako by mohol cudzinca zamestnať, ak by mu nezabezpečil ubytovanie.

Podľa nášho názoru zanikol zmysel uvedeného dokumentu. Minimálne navrhujeme prehodnotiť potrebu notárskeho overenia, ktoré zbytočne predlžuje prípravný proces, a navyšuje náklady na zamestnávanie cudzincov, čím sa zhoršuje konkurencieschopnosť firiem pôsobiacich na Slovensku.

5. Maximálny limit pre zamestnávanie cudzincov

Návrh:

Zvýšiť maximálny limit pre zamestnávanie cudzincov na 50%.

Odôvodnenie:

V zmysle zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti §21 b, ods. 7, Úrad práce vydá potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta št. príslušníkom tretej krajiny takému zamestnávateľovi, ktorý ku dňu podania žiadosti o udelenie prechodného pobytu zamestnáva menej ako 30% št. príslušníkov tretej krajiny.

Na tento ods. sa zároveň odkazuje aj §33 ods. 8 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, ktorý pre cudzincov zamestnaných u vyššie uvedených zamestnávateľov skracuje lehotu pre udelenie pobytu z 90 dní na 30 dní.

V kontexte znižovania disponibilnej lokálnej pracovnej sily sme presvedčení, že uvedené limity treba zvýšiť napríklad na 50%, ak ide o výkon zamestnania s nedostatkom pracovnej sily v okrese podľa §12 písm. ai) zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti, keďže ide o obsadzovanie voľných pracovných miest tzv. nedostatkových profesií.

6. Prísľuby na zamestnanie

Návrh:

Upraviť legislatívu tak, aby prísľub na zamestnanie bol viazaný na prácu len u toho zamestnávateľa, ktorý prísľub vystavil. Ak by sa cudzinec zamestnal v inej spoločnosti alebo si založil živnosť, tento prísľub by automaticky stratil platnosť a cudzinec by pre udelenie povolenia na pobyt alebo získanie živnosti musel daným procesom prejsť odznova.

Odôvodnenie:

Každá spoločnosť, ktorá chce zamestnať cudzinca, vystavuje prísľub na zamestnanie. Cudzinci však tieto prísľuby zneužívajú na to, aby mohli prísť na Slovensko. Následne sa zamestnávajú v inej spoločnosti, alebo si založia živnosť. Ide o cieľavedomé a systematické zneužívanie systému za účelom príchodu cudzinca na Slovensko.

7. Živnosti

Návrh:

Sprísniť pravidlá pre zakladanie živností cudzincami z 3.krajín. Napríklad: ak cudzinec získa povolenie na pobyt za účelom zamestnania, nemôže získať povolenia na pobyt za účelom založenia živnosti skôr ako po 2 rokoch, resp. po tom, ako by absolvoval celý proces potrebný pre príchod na Slovensko.

Odôvodnenie:

V zmysle aktuálnej legislatívy môžu cudzinci, ktorí si na Slovensku založia živnosť, využiť odklad platenia dane a odvodov. Z tohto dôvodu je pre nich tento spôsob práce ekonomicky výhodnejší a čoraz viac ich využíva práve tento spôsob. Dokonca vznikajú spoločnosti, ktoré podnikajú tým, že robia poradenstvo pre cudzincov, ako si takúto živnosť založiť.

Podľa našich skúseností niektorí ľudia zneužívajú možnosť získať povolenie na pobyt za účelom zamestnania na to, aby mohli prísť na Slovensko a otvoriť si živnosť.

Nerieši sa tým primárny problém s nedostatkom pracovnej sily, keďže cudzinci sú ľahko ovplyvniteľní rôznymi spoločnosťami podnikajúcimi v tejto oblasti a nemajú dostatočné vedomosti o rizikách, ktoré obnáša takýto spôsob podnikania na Slovensku.

Pridávame pripomienku o zmene §23a ods.(1) písm. u - aby mohol uchádzač o zamestnanie z tretích krajín začať pracovať ihneď po podaní žiadosti na CP. V prípade nepriechodnosti takéhoto opatrenia aspoň predĺženie lehoty na zaškolenie na dobu 90 dní (takýto čas na zaškolenie už bol predmetom novely pred niekoľkými rokmi). V prípade súčasnej lehoty je veľmi neisté, či sa stihne povolenie na prácu a pobyt vydať v dostatočnom časovom horizonte, aby nedošlo k prerušeniu pracovného pomeru uchádzača.

Navrhujeme ešte prehodnotenie znenia §21 ods. (4) a to tak, aby bolo možné dočasné pridelenie zamestnanca agentúrou dočasného zamestnávania aj na iné ako nedostatkové pozície, konkrétne teda v prípade, ak užívateľský zamestnávateľ dostane povolenie na obsadenie pracovného miesta cudzincom, aby aj na takéto pracovné miesto bolo možné zamestnanca dočasne prideliť.

Záver :

AZZZ SR odporúča materiál na ďalšie legislatívne konanie po zapracovaní uvedených pripomienok.